René Descartes

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Bu maddede kaynak listesi bulunmasına karşın **metin içi kaynakların yetersizliği nedeniyle bazı bilgilerin hangi kaynaktan alındığı belirsizdir**. Lütfen kaynakları uygun biçimde metin içine yerleştirerek maddenin geliştirilmesine (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Ren%C3%A9_Descartes&action=edit) yardımcı olun. *(Bu şablonun nasıl ve ne zaman kaldırılması gerektiğini öğrenin)*

Bu madde, Vikipedi biçem el kitabına uygun değildir. Sayfayı Vikipedi standartlarına uygun biçimde düzenleyerek Vikipedi'ye katkıda bulunabilirsiniz. Gerekli düzenleme yapılmadan bu şablon kaldırılmamalıdır. *(Haziran 2010)*

René Descartes (Fransızca: [ʁəne dekaʁt]; Latinceleştirilmiş: **Renatus Cartesius**; sıfat hali: Kartezyen, d. 31 Mart 1596 – ö. 11 Şubat 1650), Fransız filozof, matematikçi ve yazar. Rasyonalist, idealist ve metodik şüphecidir.

Hayatının çoğunu Hollanda'da geçirmiş olup, Modern Felsefenin Babası unvanını almıştır ve kendisini takip eden Batı felsefesi çoğunlukla onun günümüzde hala çalışılan yazılarına cevap niteliğindedir. Özellikle "İlk Felsefe Üzerine Düşünceler" hâlâ çoğu üniversitenin felsefe bölümünde standart bir kaynak olarak kabul edilir. Descartes'in matematiğe katkısı da aynı derecede belirgindir; uzaydaki bir noktayı bir numaralar seti olarak işaretleyebilmeyi ve cebirsel denklemleri iki boyutlu koordinat sisteminde geometrik şekiller olarak göstermeyi (ve tam tersini) sağlayan Kartezyen koordinat sistemini buldu. Cebir ve geometri arasında bir köprü olan, sonsuz küçükler hesabı ve analizi için elzem olan analitik geometrinin de temellerini Descartes atmıştır. Yine kendi ismini taşıyan Kartezyen düalizm, zihin ve bedenin töz itibarıyla ayrı olduğu felsefi düşüncesidir. Bir deha örneği olarak tanımlanan Descartes aynı zamanda bilimsel devrimdeki anahtar kişilerden biridir. Kendisinden önceki filozofların otoritesini ve kendi algılarının kesinliğini kabul etmeyi reddetmiştir.

Descartes kendi fikirlerini öncüllerininkinden ayrı tutar. "Ruhun Tutkuları"nın, bugün "duygu" diye adlandırdıklarımızın eski modern versiyonunun bilimsel incelemesinin, giriş kısmında bu konuda daha önce kimse yazmamış gibi yazacağını söyleyecek kadar ileri gider. Felsefesinin birçok ögesi geç Aristotelesçilik, 16. Yüzyılın yeniden dirilmiş stoacılığı, içerisinde emsallerini gösterir. Descartes felsefesinde, ekollerden iki temel noktada farklılık gösterir: korporel maddenin durum ve şekil olarak ayrıldığı ve doğal fenomenlerde doğal veya ilahi herhangi bir uç nokta olduğu kanılarına karşı çıkar. Teolojisinde, Tanrı'nın yaratma eylemindeki mutlak özgürlüğü üzerinde durur.

Descartes, daha sonra Baruch Spinoza ve Gottfried Leibniz tarafından savunulan, ve empirik ekolü (Hobbes, Locke, Berkeley, Rousseau, Hume) tarafından karşı çıkılan 17. Yüzyıl kıtasal rasyonalizminin temellerini atmıştır. Leibniz, Spinoza ve Descartes felsefenin yanında matematikle de ilgililerdi, ve Descartes ile Leibniz bilime de birçok katkıda bulundular.

Descartes belki de en çok, Metot üzerine konuşmanın 4. ve Felsefenin İlkelerinin 1. bölümlerinde geçen "cogito ergo sum (düşünüyorum öyleyse varım)" şeklindeki felsefi cümlesiyle tanınır.

İçindekiler

Hayatı
Vizyonu
Çalışmaları
Ölümü
Dini inanış
Felsefe çalışmaları
Eserleri
Kaynakça

René Descartes

Doğumu	31 Mart 1596 La Haye en Touraine, Indre-et-Loire, Fransa Krallığı
Ölümü	11 Şubat 1650 (53 yaşında) Stokholm, İsveç İmparatorluğu
Çağı	17. yüzyıl felsefesi
Bölgesi	Batı felsefesi
Okulu	Kartezyenizm, akılcılık, temelcilik
İlgi alanları	Metafizik, epistemoloji, bilim, matematik, felsefe
Önemli fikirleri	*Cogito ergo sum*, metodik şüphe, Kartezyen koordinat sistemi, ikisellik, Tanrı'nın varlığına ilişkin ontolojik argüman; modern felsefenin kurucusu olarak kabul edilir
Etkilendikleri	Platon, Aristoteles, İbn-i Heysem, İbn Rüşd, İbn-i Sina, El Gazali, Anselmus, Augustinus, Aquinas, Ockham, Suarez, Mersenne, Sextus Empiricus, Montaigne
Etkiledikleri	Spinoza, Hobbes, Arnauld, Malebranche, Pascal, Locke, Leibniz, More, Kant, Husserl, Brunschvicg, Žižek, Chomsky, Stanley ve Nierop dahil ndan gelen birçok filozof
İmzası	

Hayatı

Descartes, Indre-et-Loire,1596'da Fransa'da doğmuştur. Bir yaşındayken annesi Jeanne Brochard ölmüştür. Babası Joachim, Britanny Parlamentosu'nun üyesiydi. 1606 veya 1607'de, Descart Jesuit Colléege Royal Henry-Le-Grand'a gitmeye başladı. Burada Galileo'nun matematik ve fizik çalışmalarıyla tanıştı. Aralık 1616'da mezun olduktan sonra, Poitiers Üniversitesi'nde, babasının avukat olması konusundaki istekleri doğrultusunda hukuk bölümünde lisansını bitirdi.

"Metot üzerine Konuşma" isimli kitabında, "Harfler üzerine çalışmayı tamamen bıraktım. Sadece kendi içimdeki ve dünyanın büyük kitabındaki bilgiyi, gençliğimin kalanında gezerek, mahkemeleri ve orduları ziyaret ederek, farklı mizaç ve rütbelerdeki insanların arasına karışarak, kaderin karşıma çıkardığı durumlarda kendimi test ederek ve her zaman karşıma çıkan şeyden bir çıkarsama elde etmeye çalışarak aradım."

Profesyonel bir askeri görevli olma tutkusuyla, Descartes, Hollanda'daki Nassau'lu Maurice komutasında olan Breda Ordusu'na katıldı. Burada Simon Stevin ile askeri mühendislik çalıştı ve ileri matematik bilgisini burada geliştirdi. Dordrecht kurucusu Isaac Beeckman ile tanıştı. Beeckman zor bir matematik sorusunun çözümünü Descartes'ın bulmasından çok etkilendi ve ikisi de fizik ve matematiği birbirine bağlayan bir metodun geliştirilmesi gerektiği konusunda hemfikir oldular. Descartes, Kasım 1620'de Beyaz Dağ Muharebesi'nde Prag yakınlarında Bavyeralı Dük Maximillian'ın komutasındaydı.

Vizyonu

1619'da, 10 Kasım'ı 11 Kasım'a bağlayan gece, Almanya Neuburg'dayken, Descartes kendini soğuktan korunmak için bir fırına kapattı ve içerideyken kutsal ruhun kendisine yeni bir felsefe konusunda aydınlattığına dair üç imge gördü. Çıkana kadar analitik geometriyi formüle etmişti ve matematiksel metodu felsefeye uygulama fikrini bulmuştu. Gördüğü imgelerden bilim arayışı onun için gerçek bilgelik arayışıydı ve hayatındaki çalışmalarının merkezi bir kısmıydı. Descartes ayrıca gerçeklerin birbiriyle bağlantılı olduğunu açıkça gördü, yani temel bir doğru bulmak ve mantık ile ilerlemek tüm bilimlerin yolunu açacaktı. Bu temel gerçeği Descartes kısa süre sonra buldu *"düşünüyorum"*.

1622'de Fransa'ya döndü ve sonraki birkaç yıl Paris'te ve Avrupa'nın başka yerlerinde vakit geçirdi. Metot üzerine ilk makalesi *"Aklın Yönetimi İçin Kurallar"ı* yazışı bu Paris ziyaretlerinden birinde gerçekleşti.

1623'te tüm mal varlığını satarak La Haye'ye gitti ve hayatının sonuna kadar bu gelirle geçindi. Descartes 1627'de La Rochelle kuşatmasında Cardinal Richelieu ile birlikteydi. Aynı sene sonbaharda, simyacı Mösyö Chandoux'un yeni felsefe üzerine prensiplerini dinlemeye gitti. Kardinal Bérulle onu kendi yeni felsefesini yazmak konusunda cesaretlendirdi.

Çalışmaları

1628'de Hollanda'ya döndü ve 1649'a kadar burada yaşadı. 1629 yılının nisan ayında Franeker Üniversitesi'ne başladı ve sonraki sene "Poitevin" ismiyle Leiden Üniversitesi'nde Jacob Golius ile matematik ve Martin Hortensius ile astronomi çalışmaya başladı. Ekim 1630'da Beeckman ile çalışmalarından fikir çaldığı iddiasıyla sürtüşmeye başladı. Amsterdam'da hizmetçi bir kız olan Helena Jans van der Strom ile ilişkisi oldu ve bu ilişkiden Francine isimli bir kız çocuğu dünyaya geldi. Francine doğumundan beş sene sonra, 1640'ta, Descartes Utrecht Üniversitesi'nde öğretim görevlisiyken, kızıl hastalığından öldü. Dönemin çoğu ahlakçısından farklı olarak Descartes duygu ve tutkulardan yoksun değildi, aksine onları savunuyordu ve Francine'in ölümü için gözyaşı döktü.

Descartes Hollanda'dayken sık sık adres değiştirdi. Dordrecht, Franeker, Amsterdam, Leiden, Santpoort, Endegeest ve Egmond-Binnen'de yaşadı. Bu kadar yer değiştirmesine rağmen neredeyse tüm yazılarını, matematik ve felsefede devrim yaptığı, Hollanda'da geçirdiği bu 20 küsur yıl içerisinde yazdı. 1633'te Galileo Roma Katolik Kilisesi tarafından suçlanmış, mahkûm edilmişti ve Descartes dört yıldır üzerinde çalıştığı "Treatise on the World"ün basım planlarını erteledi ve bu çalışmanın bir kısmını 1637'de üç makale halinde yayınladı: *Meteorlar*, *Diyoptrikler ve Geometri* ve *Metot Üzerine Konuşma*. *Metot Üzerine Konuşma*'da Descartes bilginin sağlam bir temele oturması için gereken düşüncenin dört kuralını yazdı.

Descartes hayatı boyunca matematik ve felsefe konusunda çalışmalar yayınlamaya devam etti. 1641'de metafizikle ilgili Latince bir çalışma yayınladı: *İlk Felsefe Üzerine Düşünceler*. Bunu 1644'te yayınladığı, *İlk Felsefe Üzerine Düşünceler* ve *Metot Üzerine Konuşma*'nın bir tür sentezi olan *Felsefenin İlkeleri* takip etti. 1643'te Utrecht Üniversitesi'nde felsefe yasaklanmıştı ve Descartes Bohemyalı Prenses Elisabeth ile uzun süren genelde ahlaki ve psikolojik konular üzerine olan yazışmasına başlamıştı. Bu yazışmayla alakalı olarak, 1649'da, Prenses'e ithaf ettiği *Ruhun Tutkuları* 'nı yayınladı. Fransa Kralı tarafından aslında hiç ödenmeyen bir maaş ile ödüllendirildi. 1648'de Frans Burman Egmond-Binnen'de Descartes ile röportaj yaptı.

Felsefenin İlkeleri'nin Abbot Claude Picot tarafından hazırlanan Fransızca çevirisi 1647'de yayımlandı. Bu basımı da Descartes Bohemyalı Prenses Elisabeth'e ithaf etti. Önsözde Descartes doğru felsefenin bilgelik kazanmanın yolu olduğunu anlattı ve bilgeliğe ulaşmak için dört sıradan kaynaktan bahsetti ve sonunda bunların daha kesin bir beşincisi olduğunu söyledi, asıl sebepleri aramak.

Ölümü

René Descartes 11 Şubat 1650'de Stokholm, İsveç'te, Fransız büyükelçisinin evini ziyaretinde öldü. İsveç'e Kraliçe Christina tarafından, kendisine öğretmenlik yapması için davet edilmişti. Ölümünün sebebinin zatürre olduğu söylenmişti. Christina'nın sabah erken çalışma alışkanlıkları ve yoğun çalışma saatleri yüzünden uykusuz kalıp, sağlığını hepten kaybetmiş olduğuna inanılıyordu.

Öte yandan, öldürülmüş de olabilirdi. Descartes'ın ölümünden sonra Kraliçe Christina Roma Katoliği olmak için tahttan çekilmişti, çünkü İsveç hukukuna göre hükümdarların Protestan olması gerekiyordu. Kraliçe Christina'nın yakından alakalı olduğu tek Roma Katoliği ise Descartes'tı..

1663'te Papa Descartes'ın çalışmalarını Yasaklı Kitaplar İçeriğine kattı. Protestan bir milletin içindeki bir Roma Katoliği olarak, Stokholm'de, vaftiz edilmemiş çocukların gömüldüğü bir mezarlığa gömülmüştür. Daha sonra Paris'teki Saint-Germain-des-Prés manastırına taşınmıştır. 1792'deki Milli Kongrede Panthéon'a taşınması kararı alınmışsa da, iki yüz yıl sonra mezarı hala Saint-Germain-des-Prés manastırındaki bir şapeldeydi. Adına 18. yüzyılda dikilen bir anıt hala İsveç Kilisesi'nde durmaktadır.

Dini inanış

Rene Descartes'in dini inançları akademi çevrelerinde sıkı bir tartışma konusu olmuştur. Katolik olduğunu belirterek, *Meditasyonlar'ın* amaçlarından birinin Hristiyan inancını savunmak olduğunu söylemiştir. Ancak, Descartes, kendi döneminde gizli *deist* veya *ateist* olmakla suçlandı. Onun çağdaşı olan Blaise Pascal onun hakkında şöyle demiştir:"Descartes'i affedemem, bütün o felsefesinde, tanrıyı dağıtmak için elinden geleni yaptı. Fakat tanrının parmaklarını şıklatmasıyla dünyaya şekil vermesini kışkırtmaktan kaçınamadı, sonunda da hiçbir faydası kalmadı tanrı için". Stephen Gaukroger'in kaleme aldığı Descartes'ın biyografisinde "onun derin bir Katolik inancı vardı, gerçeği keşfetmeye olan arzusunu öldüğü günün sonuna kadar korudu". (The debate continues whether Descartes was a Catholic apologist, or an atheist concealed behind pious sentiments who placed the world on a mechanistic framework, within which only man could freely move due to the grace of will granted by God.) Descartes'in Katolik savunucusu mu yoksa ancak tanrının ona bahşedilmiş lütfuyla özgürce hareket edebilen mekanik bir çerçeve içinde dini duyguların arasında saklanmış olan bir ateist mi olduğu tartışması hala sonlanmış değildir.

Felsefe çalışmaları

Descartes genellikle doğa bilimlerini geliştirmek için aklın kullanılması gerektiğini vurgulayan ilk düşünce insanı olarak tanınır. Onun için felsefe bilgiyi somutlaştıran bir düşünce sistemiydi ve bunu şu şekilde ifade etti :

"Tüm felsefe bir ağaç gibi olduğundan; metafizik kök, fizik gövde, ve diğer bilimler bu gövdeden dallanan dallardır, bu dallar üç ana başlığa indirgenebilir : Tıp, mekanik ve etik. Ahlakın bilimiyle, bilgeliğin son derecesi olan, diğer bilimlerin en yüksek ve en mükemmel bütün bilgisini anladım."

Onun *Metot Üzerine Konuşma*'sında, herhangi birinin şüphe olmadan, gerçek olarak bildiği temel prensiplere varmaya çalışır. Bunu başarmak için hiperbolik/metafizik şüpheyi, bazen metodolojik şüphecilik olarak adlandırılan metodu kullanır: şüphelenilebilecek herhangi bir düşünceyi reddeder ve onları gerçek bilgi için sağlam dayanak elde etmekle yeniden kurar.

Başlangıçta, Descartes sadece tek bir prensibe varır: düşünce vardır. Düşünce ben'den ayrılamaz, dolayısıyla, ben varım.(Metot Üzerine Konuşmalar ve Felsefenin İlkeleri) Ünlü cümlesi *cogito ergo sum* ("Düşünüyorum, öyleyse varım") bu ilke üzerinedir. Dolayısıyla, Descartes eğer şüphe duyarsa, herhangi bir şey ya da herhangi biri şüphelenebilir ve kendi varoluşundan şüphelenmiş olur. "Bu söz öbeğinin basit anlamı eğer biri varoluşundan şüpheliyse, bu edimin kendisi onun var olduğunun kanıtıdır."

Descartes düşündüğü için varoluşunun kesin olduğu kanısına varır. Fakat ne biçiminde ? Bedenini duyu kullanımı aracılığıyla algılar; fakat, duyular kimi zaman güvenilmezdir. Dolayısıyla Descartes kendisinin *düşünen bir şey* olduğunu kesin bir şekilde ifade eder. Düşünmek, ne yaptığıdır ve gücü özünden gelmelidir. Descartes düşünceyi (*cogitatio*) "hemen bilincimde olduğum, içimde ne olduğudur ve bunun da farkındayımdır." Dolayısıyla düşünme edimi insanın hemen bilinçli olduğu her aktivitedir.

Descartes duyuların limitlerini göstermek için mum argümanını kullanır. Bir mumu ele alır, duyuları onu mumun kesin karakteristiği ile ilgili bilgilendirir; şekli, dokusu, boyutu, rengi ve kokusu gibi. Mumu ateşe doğru tuttuğunda, bu karakter özellikleri tamamı ile değişir. Fakat, görüldüğü üzere, hala aynı şeydir: duyuları onu farklı bir şekilde bilgilendirse de, o hala aynı mumdur. Dolayısıyla mumun doğasını uygun bir şekilde kavraması için, duyularını bir kenara bırakmalı ve aklını kullanmalıdır. Descartes şu sonuca varır:

"Ve dolayısıyla, gözlerimle gördüğümü düşündüğüm aslında aklımdaki muhakeme yeteneği ile kavrandı."

Eserleri

- 1618. *Compendium Musicae* (Kısa Müzik)
- 1626–1628. *Regulae ad directionem ingenii* (*Aklın Yönetimi İçin Kurallar*)
- 1630–1633. *Le Monde* (*Dünya*) ve *L'Homme* (*Adam*)
- 1637. *Discours de la méthode* (*Yöntem/Metod Üzerine Konuşma*)
- 1637. *La Géométrie* (*Geometri*)
- 1641. *Meditationes de prima philosophia* (İlk Felsefe Üzerine Düşünceler)
- 1644. *Principia philosophiae* (*Felsefenin İlkeleri*)
- 1647. *Notae in programma* (Programlamanın Notları)
- 1647. *La description du corps humain* (İnsan vücudunun Tanımı)
- 1648. *Responsiones Renati Des Cartes…* (Yeniden Descartes Cevapları)
- 1649. *Les passions de l'âme* (*Ruhun Tutkuları*)
- 1656. *Musicae Compendium* (*Müzik Özeti*)
- 1657. *Correspondence* (Yazışma)

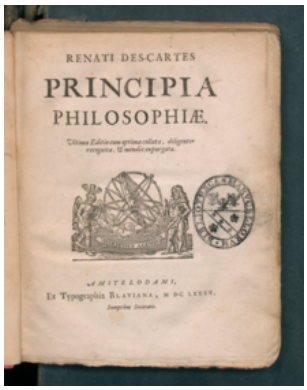

Principia philosophiae, 1685

Kaynakça

- FOUILLEE Alfred (2009), Descartes, (Çeviren: Atakan Altınörs), Ankara, Efil yay.
- DESCARTES René (2010), Metot Üzerine Konuşma, (Çeviren: Atakan Altınörs), İstanbul, Paradgma yay.
- DESCARTES René (2011), Hakikatin Araştırılması & Dünya ya da Işık Üzerine, (Çeviren: Atakan Altınörs), İstanbul, Paradgma yay.
- Bekir S. Gür (2005), Descartes'ın Matematik Felsefesi (https://web.archive.org/web/20060218035840/http://cc.usu.edu/~bekir/articles/descartes.htm) Matematik Dünyası, no: 1, s. 101-105.

Descartes'ın elyazısıyla yazdığı bir mektup, Aralık 1638.

Vikisöz'de ***René Descartes*** ile ilgili sözleri bulabilirsiniz.

Otorite kontrolü

BIBSYS: 90060650 (https://authority.bibsys.no/authority/rest/authorities/html/90060650) · BNC: 000035290 (http://www.bncatalogo.cl/F?func=direct&local_base=red10&doc_number=000035290) · BNE: XX990358 (http://catalogo.bne.es/uhtbin/authoritybrowse.cgi?action=display&authority_id=XX990358) · BNF: cb11899775j (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb11899775j) (data) (https://data.bnf.fr/ark:/12148/cb11899775j) · BPN: 59351556 (http://www.biografischportaal.nl/en/persoon/59351556) · CANTIC: a10436066 (http://cantic.bnc.cat/registres/CUCId/a10436066) · CiNii: DA00162931 (https://ci.nii.ac.jp/author/DA00162931?l=en) · GND: 118524844 (https://d-nb.info/gnd/118524844) · ISNI: 0000 0001 2129 6144 (http://isni.org/isni/0000000121296144) · LCCN: n79061201 (https://id.loc.gov/authorities/names/n79061201) · LNB: 000032223 (https://kopkatalogs.lv/F?func=direct&local_base=lnc10&doc_number=000032223&P_CON_LNG=ENG) · MusicBrainz: 05099e0b-bbb1-4aca-97b8-7eca9fbae68a (https://musicbrainz.org/artist/05099e0b-bbb1-4aca-97b8-7eca9fbae68a) · MGP: 125358 (https://genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=125358) · NDL: 00437738 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00437738) · NKC: jn19990001725 (https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=aut&ccl_term=ica=jn19990001725&CON_LNG=ENG) · NLA: 35035074 (https://nla.gov.au/anbd.aut-an35035074) · NLG: 62574 (https://data.nlg.gr/resource/authority/record62574) · NLI: 001786528 (http://uli.nli.org.il/F/?func=direct&doc_number=001786528&local_base=nlx10) · NLK: KAC199606962 (https://nl.go.kr/authorities/resource/KAC199606962) · NLP: A11786425 (https://tools.wmflabs.org/wikidata-externalid-url?p=1695&id=A11786425) ·

	NLR: 000063723 (http://alephnew.bibnat.ro:8991/F?func=find-b&request=000063723&find_code=SYS&adjacent=Y&local_base=NLR10) · NSK: 000026514 (http://katalog.nsk.hr/F/?func=direct&doc_number=000026514&local_base=nsk10) · NTA: 068457170 (http://data.bibliotheken.nl/id/thes/p068457170) · RERO: 02-A000049954 (http://data.rero.ch/02-A000049954) · RKD: 435090 (https://rkd.nl/en/explore/artists/435090) · ICCU: IT\ICCU\CFIV\009080 (https://opac.sbn.it/opacsbn/opac/iccu/scheda_authority.jsp?bid=IT\ICCU\CFIV\009080) · SELIBR: 183696 (https://libris.kb.se/auth/183696) · SNAC: w6mc943m (https://snaccooperative.org/ark:/99166/w6mc943m) · SUDOC: 027287165 (https://www.idref.fr/027287165) · Trove: 807491 (https://trove.nla.gov.au/people/807491) · ULAN: 500223252 (https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500223252) · VIAF: 41838958 (https://viaf.org/viaf/41838958) · WorldCat: lccn-n79061201 (https://www.worldcat.org/identities/lccn-n79061201)

"https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=René_Descartes&oldid=25233267" sayfasından alınmıştır

Sayfa en son 11.00, 3 Nisan 2021 tarihinde değiştirildi.

Metin Creative Commons Atıf-BenzerPaylaşım Lisansı altındadır; ek koşullar uygulanabilir. Bu siteyi kullanarak, Kullanım Şartlarını ve Gizlilik Politikasını kabul etmiş olursunuz.
Vikipedi® (ve Wikipedia®) kâr amacı gütmeyen kuruluş olan Wikimedia Foundation, Inc. tescilli markasıdır.